

Demokratilæseforløb

Hvad er et demokratilæseforløb?

Et demokratilæseforløb er et undervisningsforløb rettet mod elever i udskolingen og på ungdomsuddannelserne. Det afholdes som udgangspunkt i samarbejde mellem et bibliotek og et uddannelsessted. De kan vælge at involvere unge, frivillige læseguider, organiseret under Læseforeningen.

Forløbet tager afsæt i den velafprøvede metode guidet fælleslæsning, der er en demokratisk læsnings- og samtaleform, der skaber et præstationsfrit rum for en fælles oplevelse af en skønlitterær tekst. Forløbet er inddelt i moduler, der er sat sammen på en måde, så de inddrager eleverne i tekst- og temavalg, løbende øger deres kendskab til og tryghed ved metoden og pirrer deres nysgerrighed på hinanden og samfundet omkring dem.

Demokratilæseforløber er et testet og tilrettelagt forløb. Det arbejder systematisk med litteraturen og læsningens evne til at skabe et præstationsfrit rum i skoletiden for anerkendelse, selverkendelse og demokratisk samtale hos unge mennesker. Et rum, der sætter dem i stand til at sætte sig i andres sted, og som rokker ved deres opfattelse af dem selv og verden omkring dem.

Hvordan er det bygget op?

Et demokratilæseforløb består af minimum fire moduler – og allerhelst flere. Flere moduler giver eleverne bedre tid til at blive dus med metoden og med hinanden. Flere moduler giver hertil fagfolkene mulighed for i højere grad at tage højde for elevernes ønsker til tekst- og temavalg.

Det er dog vigtigt at understrege, at et kort forløb på fire moduler ikke er et dårligt forløb. Et kort forløb er lettere at finde plads til i et travlt årshjul og kan tjene til at teste forløbet og vække elevernes nysgerrighed.

Hvert modul falder med en uges mellemrum.

Modul 1

Varighed: **90 min.** Forberedelsestid: **60 min.**

Indledningsvist afholdes en indledende fælleslæsning. Den tager udgangspunkt i tekster af læseguiden og biblioteksmedarbejderen. Den tjener til at vække de unges kendskab til metoden og interesse i forløbet.

Dernæst faciliterer biblioteksmedarbejderen et tekst- og temavalg. Her skal afdækkes, hvilke genrer og eventuelt også forfatterskaber, de unge godt kan lide, og hvilke temaer, de interesserer sig for. Den viden sætter biblioteksmedarbejderen og læseguiden i stand til at udvælge tekster og temaer, som kan engagere de unge i fælleslæsningerne i de følgende moduler.

Der er mange måder at gribe tekst- og temavalg an på. Man kan stille eleverne åbne, eksplorative spørgsmål om deres interesser; man kan bede dem tegne og kortlægge deres liv; man kan spørge dem ind til deres yndlingsbøger, -sange eller -serier for derigennem at nærme sig deres interesser. Mulighederne er endeløse. Det væsentligste er, at alle eleverne bliver hørt.

Modul 2 + Modul 3

Varighed pr. modul: **45 min.** Forberedelsestid pr. modul: **45 min.**

Herefter følger minimum to moduler med fælleslæsninger. I hvert modul er det vigtigt at tjekke ind med eleverne for at sikre sig, at tekstvalget spejler de unges ønsker.

Modul 4

Varighed: **90 min.** Forberedelsestid: **60 min.**

I det sidste modul skal man runde forløbet af. Det kan man gøre med et forfatterbesøg, der kan lukke eleverne ind i et kreativt rum og give dem en oplevelse af, at deres læsninger er valide. Man kan også lave en opsamling af de tekster, klassen har læst, og give dem form i fx i en udstilling eller i et hæfte. Opsamlingen tjener til at vække elevernes følelse af at have gennemført noget sammen og kan skærpe deres nysgerrighed, så den rækker ud over forløbet.

Første modul

Fælleslæsning
+ tekst- og temavalg

Følgende moduler

Fælleslæsninger

Sidste modul

Evt. forfatterbesøg
+ litteratur opsamling

Hvad er rammerne om et demokratilæseforløb?

Det anbefales, at holdstørrelsen er på 8-10 elever. Små hold sikrer bedst, at der undervejs opstår pauser, som kan tilskyde de elever, der ellers ikke siger så meget, til at deltage. Holdstørrelsen er ikke kun afgørende for elevernes udbytte, men også for medarbejdernes overblik. Læreren kan med fordel sammensætte holdene for at tage højde for klassedynamikken. Det kan fx ske som led i et differentieret undervisningsforløb.

Det anbefales hertil, at modulerne ikke afholdes i klasse-lokalet. De kan fx afholdes på biblioteket, i et andet lokale eller endda udenfor, hvis vejret tillader det. Luftforandringen bidrager til at markere, at eleverne ikke befinder sig i deres sædvanlige, præstationsbårne rum i skoletiden.

Hvem gør hvad – og hvornår?

- Tre personer deltager i et demokratilæseforløb: en læseguide, en lærer og en biblioteksmedarbejder.
- Læseguiden udvælger teksterne i dialog med biblioteksmedarbejderen og forestår selve fælleslæsningerne.
- Læreren sammensætter holdene forud for demokratilæseforløbet. Læreren kan deltage i forløbet for at observere og sikre ro i klassen. Læreren kan om muligt vælge at forlade rummet – igen for at understrege det præstationsfrie aspekt.
- Biblioteksmedarbejderen koordinerer afholdelsen af hvert modul med læseguiden og læreren. I selve demokratilæsningsforløbet faciliterer biblioteksmedarbejderen tekst- og tema-valget og assisterer læseguiden i udvælgelsen af teksterne. Biblioteksmedarbejderen forestår også litteraturopsamlingen.
- Det er afgørende for forløbets succes, at læseguide, lærer og biblioteksmedarbejder taler sammen inden hvert modul, så de er trygge ved hinanden og enige om rollefordelingen.

Hvilke erfaringer kan man tage med fra testforløbene?

For en længere gennemgang af testforløbene, dyk da ned i projektets evalueringsrapport.

Viden og inspiration

Her får I nogle links til undersøgelser og metoder, der er værd at skele til i forbindelse med arbejde med demokratilæseforløbet, måske ikke mindst tekst- og temavalget:

I Kortlægning af Danmarks ungdom, redigeret af Thore Davies og Mia Burrett i 2022, finder I en præsentation af bogens psykogeografiske metode, der i sin enkelthed går ud på at lade de unge tegne deres liv med vægt på deres følelser:

Ungdomsbureauets rapport, UNG & REDUCERET, fra 2019 opridser, hvad der er vigtigt at overveje, når man ønsker at engagere de unge i samfundet og i sine projekter.

Endelig viser en ny undersøgelse fra DUF og Tænk tanken Mandag Morgen fra 2022, FRIRUM SOM VÆRN MOD MISTRIVSELSKRISE, at frirum er nøglen til at løse de unges mistrivselsskriser.

